

قافله اشک و آه

۷۲ مجلس از مرثیه‌ها، روضه‌ها و نوحه‌های
حاج صادق آهنگران

پژوهش و نگارش

آرش احمدی

www.ketab.ir

خرم‌آباد

انتشارات شاپورخواست

۱۴۰۱

سرشناسه	: احمدی، آرش، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: قافله اشک و آه (۷۲ مجلس از مرثیه‌ها، روضه‌ها و نوحه‌های حاج صادق آهنگران)؛ پژوهش و نگارش: آرش احمدی.
مشخصات نشر	: خرم‌آباد، انتشارات شاپورخواست، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۵۴۲ ص
شابک	: ISBN: 978 - 600 - 260 - 550 - 4
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: کتاب‌نامه: ص [۵۴۲].
عنوان دیگر	: ۷۲ مجلس از مرثیه‌ها، روضه‌ها و نوحه‌های حاج صادق آهنگران.
موضوع	: روضه‌خوانی
موضوع	: (Rowdah-Khani (Commemoration of the martyrs of Karbala*:
موضوع	: مرثیه و مرثیه‌سرایی - تاریخ و نقد
موضوع	: Elegiac poetry - History and criticism
موضوع	: عاشورا - شعر
موضوع	: Tenth of Muharram-- Poetry
موضوع	: واقعه کربلا، ۶۱ ق. - شعر
موضوع	: Karbala, Battle of, Karbala, Iraq, 680 -- Poetry
شناسه افزوده	: آهنگران، صادق، ۱۳۳۶ -
رده‌بندی کنگره	: BP ۳۶۱.۴
رده‌بندی دیوپی	: ۲۹۷.۷۴۲
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۸۷۴۸۴۲۲
اطلاعات رکورد کتاب‌شناسی	: فیا

انتشارات شاپورخواست
خرم‌آباد، همراه: ۰۹۱۶۳۹۸۴۰۱۱
www.Shapour-khast.ir
Email: info@shapour-khast.ir

قافله اشک و آه

۷۲ مجلس از مرثیه‌ها، روضه‌ها
و نوحه‌های حاج صادق آهنگران

پژوهش و نگارش: آرش احمدی

آمور رایانه‌ای: ثریا ساکی - طرح جلد: یاسر دلفان

شمار: ۱۲۰۰ - نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

لیتوگرافی: آفتاب - چاپ: زیتون

شابک: ۴ - ۵۵۰ - ۲۶۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸

بها: ۱۸۰۰۰۰ تومان

فهرست

صفحه	عنوان
۱۳	 آغاز سخن
۱۵	 مقدمه
فصل اول: مجالس با موضوع حضرت امام حسین (ع)	
۱۹	 مجلس اول: ورود به ماه محرم
۲۴	 مجلس دوم: حدیث کربلا
۳۱	 مجلس سوم: تشییع سر بریده
۳۷	 مجلس چهارم: حرکت قافله از مدینه
۴۴	 مجلس پنجم: اینجا کربلاست
۵۰	 مجلس ششم: وداع
۵۵	 مجلس هفتم: شهادت اباعبدالله الحسین (ع)
فصل دوم: مجالس با موضوع حضرت مسلم بن عقیل (ع)	
۶۵	 مجلس هشتم: شهادت مسلم بن عقیل (ع)
۶۹	 مجلس نهم: مُسلم تشنه لب
۷۵	 مجلس دهم: بی وفایی کوفیان
۷۹	 مجلس یازدهم: رؤیای مسلم (ع)
فصل سوم: مجالس با موضوع حر بن یزید ریاحی	
۹۱	 مجلس دوازدهم: پیوستن حرّ به سپاه امام حسین (ع)
فصل چهارم: مجالس با موضوع حضرت قاسم بن الحسن (ع) و عبدالله بن الحسن (ع)	
۱۰۱	 مجلس سیزدهم: احلی من العسل
۱۰۶	 مجلس چهاردهم: سهم قاسم (ع)
۱۱۱	 مجلس پانزدهم: عمو به فریادم برس
۱۱۷	 مجلس شانزدهم: امانت امام حسن (ع)
۱۲۳	 مجلس هفدهم: عبدالله بن الحسن (ع)

فصل پنجم: مجالس با موضوع حضرت علی اصغر^(ع)

۱۲۹	 مجلس هجدهم: شهادت علی اصغر ^(ع)
۱۳۴	 مجلس نوزدهم: تیر سه شعبه
۱۴۰	 مجلس بیستم: زبان خشکیده
۱۴۶	 مجلس بیست و یکم: وداع با شش ماهه
۱۵۶	 مجلس بیست و دوم: شش ماهه

فصل ششم: مجالس با موضوع حضرت علی اکبر^(ع)

۱۶۵	 مجلس بیست و سوم: اولین شهید بنی هاشم
۱۷۱	 مجلس بیست و چهارم: شبیه ترین مردم به رسول خدا ^(ص)
۱۷۷	 مجلس بیست و پنجم: ما را از مرگ چه باک
۱۸۴	 مجلس بیست و ششم: تسبیح پاره پاره
۱۸۹	 مجلس بیست و هفتم: اربا اربا
۱۹۵	 مجلس بیست و هشتم: زبان بر زبان علی
۲۰۲	 مجلس بیست و نهم: خزان گل

فصل هفتم: مجالس با موضوع شب تاسوعا

۲۱۱	 مجلس سی ام: حضرت دریا
۲۲۱	 مجلس سی و یکم: بحر وفا
۲۲۹	 مجلس سی و دوم: بازوی حیدری
۲۳۴	 مجلس سی و سوم: کفاره لمس آب
۲۴۳	 مجلس سی و چهارم: غلام حسین
۲۵۰	 مجلس سی و پنجم: امان نامه
۲۶۲	 مجلس سی و ششم: وعده آب
۲۷۱	 مجلس سی و هفتم: جانبازی عباس
۲۷۷	 مجلس سی و هشتم: جاودانه سردار
۲۸۴	 مجلس سی و نهم: زائر عرفه
۲۸۸	 مجلس چهلم: انتظار سکینه

فصل هشتم: مجالس با موضوع شب عاشورا

۳۰۵	 مجلس چهل و یکم: قربانی لب تشنه
۳۱۲	 مجلس چهل و دوم: خورشید بالای نیزه
۳۱۷	 مجلس چهل و سوم: ذوالجناح
۳۲۷	 مجلس چهل و چهارم: شب عاشورا
۳۳۵	 مجلس چهل و پنجم: زینت دوش نبی ^(ص)
۳۴۱	 مجلس چهل و ششم: غمخوار حسین ^(ع)

فصل نهم: مجالس با موضوع شام غریبان

۳۵۳	 مجلس چهل و هفتم: کودک سه ساله
۳۵۸	 مجلس چهل و هشتم: اولین زائر حسین
۳۶۶	 مجلس چهل و نهم: خیمه نیم سوخته
۳۷۴	 مجلس پنجاهم: گلی گم کرده ام
۳۸۱	 مجلس پنجاه و یکم: آهسته تر ساریان
۳۹۰	 مجلس پنجاه و دوم: کشته فتاده بر هامون
۳۹۶	 مجلس پنجاه و سوم: خطبه کوفه

فصل دهم: مجالس با موضوع اربعین

۴۰۷	 مجلس پنجاه و چهارم: گل صبرگ
۴۱۲	 مجلس پنجاه و پنجم: شیرزن کربلا
۴۱۷	 مجلس پنجاه و ششم: شریک غم ها
۴۲۲	 مجلس پنجاه و هفتم: مصیبت شام
۴۲۹	 مجلس پنجاه و هشتم: کنار قبر حسین ^(ع)
۴۳۴	 مجلس پنجاه و نهم: قافله غم
۴۴۴	 مجلس شصتم: برخیز برادر
۴۵۰	 مجلس شصت و یکم: گریه کوفیان
۴۵۵	 مجلس شصت و دوم: یتیم سه ساله
۴۶۰	 مجلس شصت و سوم: میهمان دختر سه ساله
۴۶۵	 مجلس شصت و چهارم: امام سجاد ^(ع) و جابر در اربعین

۴۷۰	 مجلس شصت و پنجم: چوب خیزران
۴۷۳	 مجلس شصت و ششم: یک نیستان ناله
۴۸۳	 مجلس شصت و هفتم: أم المصائب
۴۸۹	 مجلس شصت و هشتم: نی نوا
۴۹۴	 مجلس شصت و نهم: مهربان بابا
۴۹۹	 مجلس هفتاد: مکالمه حسین با دختر سه ساله
۵۰۴	 مجلس هفتاد و یک: بانوی صبر
۵۱۰	 مجلس هفتاد و دو: مُعَلِّم قرآن

یادها و خاطره‌ها

۵۱۷	 اولین اجراء
۵۱۸	 من و آقای آهنگران
۵۱۹	 تمرین همیشگی در منزل
۵۲۰	 عشق مداحی و مدرسه
۵۲۱	 کتابچه نوحه
۵۲۲	 هیأت سینه‌زنی یا کوهنوردی
۵۲۳	 یافتن نوحه جدید
۵۲۵	 حاج عمران
۵۲۶	 نوارخانه مسجد جزایری و عشق نوار
۵۲۷	 دعای توسل هنرستان
۵۲۸	 انجمن اسلامی هنرستان
۵۳۰	 اردوی مال آقا
۵۳۲	 سید عبدالامیر
۵۳۴	 اربعین رحلت حضرت امام خمینی رحمه الله علیه
۵۳۶	 اولین سالگرد حضرت امام خمینی رحمه الله علیه
۵۳۷	 اولین دیدار با حاج حبیب‌الله معلمی
۵۳۹	 با کتاب اول
۵۴۱	 کتاب‌نامه

آغاز سخن

بر بام برشده‌ام از سپیده تو بگویم اذان به وقت گلوی بریده تو بگویم
کتابی حاوی ۳۰۰ نوحه و ۱۰۰ مرثیه کربلایی در پیش روی من است و نوحه‌خوان و
مرثیه‌سرای این سلسله کسی نیست جز حنجره آفتابی مردی از جنس شهادت و
شهیدان، از نسل کربلا و کربلاییان، از دودمان کربلاهای چهار و پنج، از طایفه والفجر
هشت و بیت‌المقدس و فتح‌المبین و راوی روایتگر عاشورا و عصر عاشوراست، از جنس
شام غریبان زینب کبری^(س) که سلام خدا بر او باد. هر چه هست این کتاب سوگ‌نامه
عاشوراست و روایت عاشورا همیشگی است. چرا که
تا گردش زمانه و لیل و نهار هست

نام حسین^(ع) هست و حسینی شعار هست

کتاب، کتاب شعر است و شعارها و شعائر عاشورا.

کتاب، کتاب دل‌های زلالی‌ست که به حرمت غریبانی حسین بن علی^(ع) که سلام
بر او باد شیرازه بسته است و هم‌اینک در دسترس جان‌های هشیوار و دل‌های بیدار و
روح‌های بی‌قرار است.

خوشا! به جناب احمدی که از رهگذر این پژوهش ثواب اخروی‌اش رشک‌برانگیز
است. و خوشتر به حال خوش حاج صادق خودمان که همیشه می‌گوید: من پیش‌تر و
بیش‌تر از هر چیز یک ذاکر ابا عبدالله‌ام؛ و سلام بر او و بر حسین سرچدا و سوگند به
روزی که برانگیخته می‌شویم، که این کتاب، کتاب شهادت است و این کتاب سند افتخار
نسلی که حسین روزگار خویش را تنها نگذاشتند. درودشان و سلام بر بصیرتشان.

مقدمه

با نگاهی به نوحه‌سرایی برای شهیدان کربلا در گذر زمان معلوم می‌شود که از سال ۲۵۲ هجری قمری و از دوران حکومت آل‌بویه رسماً برپایی مجالس عزاداری و نوحه‌سرایی در ایران شکل گرفته است.

سیر نوحه‌خوانی و عزاداری در سوگ شهیدان کربلا پس از آن با شیوه سنتی در ادوار مختلف ادامه داشت تا اینکه با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی از نظر محتوا و سبک، شیوه‌ای متعالی و تحول‌یافته به خود گرفت. امام خمینی رحمه‌الله علیه با تأکید بر کارکرد سیاسی نوحه‌خوانی و عزاداری سیدالشهدا علیه‌السلام، باعث ظهور سبک جدید و طرحی نو در نوحه‌خوانی‌ها و ایجاد «هیأت‌های انقلابی» شد.

با توجه به نگاه متعالی حضرت امام^(رض) در سال‌های پرشور دفاع مقدس، نوحه‌خوانی به عنوان یک ظرفیت عظیم در خدمت دفاع از دین و آیین و کیان انقلاب قرار گرفت. در این میان؛ حاج صادق آهنگران در هم‌افزایی با پیر روشن‌ضمیر و با اخلاص، زنده‌یاد «حاج حبیب‌الله معلمی» توانست نقش عمده‌ای در انجام این رسالت مهم ایفا نماید. به گونه‌ای که اکنون پس از گذشت سال‌ها از دوران دفاع مقدس، این سبک و شیوه، همچنان دلپذیر و مؤثر است.

مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای «مدظله العالی» خردادماه سال ۱۳۹۵ در جمع شاعران و در سخنانی از سبک و شیوه مداحی صادق آهنگران و شاعر ایشان مرحوم حبیب‌الله معلمی به عنوان یک اقدام آموزش‌دهنده نام بردند که توانست مفاهیم سیاسی و مبارزاتی را در قالب نوحه منتقل کند.

در پی فرمایشات معظم‌له، برای امتثال امر در زمینه معرفی یک معیار و شاخص در مداحی حماسی، سیاسی و بصیرت‌افزا، دفتر اول را در سال ۱۳۹۵ با عنوان «با نوای کاروان» (تحلیل موضوعی نوحه‌های حماسی هشت سال دفاع مقدس) چاپ و منتشر کردیم.

از آنجایی که این سبک نوحه‌خوانی و مرثیه‌سرایی تنها منحصر به سال‌های دفاع مقدس نبود و پس از آن هنوز در ماه محرم و صفر و سایر مناسبت‌ها موارد فراوان و معتناهایی برنامه با همان سبک اجرا می‌شود، تصمیم گرفتم دفتر دوم را به نام شهیدان کربلا و به شرح کامل هر مجلس اختصاص دهم که در جای‌جای مجالس، معیارهای مدنظر مقام معظم رهبری در پاورقی به استناد مرثیه‌ها و نوحه‌ها تشریح شده است. هر مجلس با فرازی از زیارت عاشورا آغاز می‌شود و در ادامه با مرثیه، روضه و نوحه‌ها ادامه یافته و با دُم‌ها و همخوانی‌های پرشور خاتمه می‌یابد.

در این کتاب بیش از ۳۰۰ نوحه و ۱۰۰ مرثیه گردآوری و تنظیم شده است که در دهه‌های ۷۰، ۸۰ و ۹۰ اجرا شده‌اند. باشد که ذخیره‌ای برای آخرت و خدمتی کوچک در راه آرمان‌های سالار شهیدان کربلا حضرت ابا عبدالله الحسین^(ع) محسوب شود.

آرش احمدی / ۹ دی‌ماه ۱۴۰۰